On the highway of finding one's self

Ruim baan voor jonge dichters

Naast de Papiamentstalige mainstream is in de literatuur van Aruba voortdurend in andere talen geschreven: in het Spaans, in het Nederlands en ook in het Engels. Vanaf de Lago-periode kende Aruba een aanzienlijk Engelstalig bevolkingsdeel. Al voor de olietijd las en schreef de oervader van de Arubaanse literatuur, Frederick J.C. (Fechi) Beaujon, naast het Papiamento van tijd tot tijd ook in het Engels. In *Cosecha Arubiano* werd zijn gedicht 'My Father's Voice' opgenomen. Nydia Ecury schrijft en publiceert in twee talen, Papiamento en Engels. Auteurs als Giolina Henriquez en Belinda de Veer combineren niet alleen schilderkunst met poëzie, maar ook Papiamento met Engels.

door Wim Rutgers

Toen in 1982 de openbare bibliotheek aan de George Madurostraat werd geopend, hield de Curaçaose schrijver Frank Martinus Arion een inleiding. Daarin merkte hij op, vrij vertaald, dat de literatuur door de taalsituatie in het slop was geraakt: "De positie van de Nederlandse taal is zodanig verzwakt dat geen nieuwe schrijvers meer in staat zullen zijn van deze taal op voldoende niveau gebruik te maken, terwijl de Papiamentstalige literatuur zich pas echt zal kunnen ontwikkelen na invoering van deze taal in het secundair onderwijs."

Arions voorspelling kwam in zoverre niet uit, dat de Nederlandstalige literatuur zich toch min of meer gehandhaafd heeft en dat de Papiamentstalige literatuur zich intussen sterk ontwikkeld heeft, en wel voor ze in het secundair onderwijs onderwezen werd. Vanuit Arions prognose mogen we de komende jaren met de nieuwe Ciclo Basico en Ciclo Avansa dus wel heel wat in het Papiamento verwachten. Maar voorlopig ziet het er naar uit dat de literatuur van de nieuwe schrijversgeneratie een andere, niet voorspelde richting zal uitgaan.

De jongerencultuur oriënteert zich op het Engels van de Verenigde Staten. Zo lijkt het ook met de literatuur te gaan. Voorzover de jonge generatie schrijft en publiceert gebeurt dat in het Engels. Zo verschenen op Curaçao van Louis Filippe Römer het tweetalige *P'e Flor Pèrdí / It's Too Late Now* (2004) en van Lara Ghering het geheel Engelstalige *Whisk* (2004). Op Aruba verscheen de bundel *Beyond Insanity* (2005) van Rosabelle Illes en publiceerde Christie Mettes onlangs haar *Voiceless* (2006).
Roland W. Peterson opende in 2005 zijn mooie bundel *Silent Emotions* met een voorwoord als een statement over de aard en functie van zijn gedichten: "I have come to accept that my / thoughts are free and have no / classification. They come and go, / randomly, as I reminisce, when / I hear something, when I see or do / something. It is then that my silent / moments are so filled with meaning, and melancholy that I feel the need / to write them down."
Peterson schrijft dit voor zichzelf en zijn eigen poëzie, maar het is ook op de gedichten van Illes en Mettes van toepassing. Met dien verstande dat de gedachten en emoties bij Peterson het resultaat vormen van aanleidingen van buitenaf en dat bij de twee jonge vrouwelijke auteurs de inspiratie geheel vanuit het innerlijk ontstaat.
Over *Beyond Insanity* is al heel wat positiefs gezegd en geschreven. Dat is terecht, al kleven er nog wel onvolkomenheden aan de vorm van sommige gedichten. De veelgeprezen verscheidenheid aan lettertypen, soms nagenoeg onleesbaar, storen me ook. Het riekt me teveel naar een 'poesiealbum', maar dat is een persoonlijke voorkeur. Zo zien volwassen dichtbundels er niet uit. Maar de enthousiaste ontvangst is zeker terecht omdat Illes het nieuwe geluid laat horen van een jonge auteur die persoonlijke emoties op eigen wijze verwoordt en daarbij niet gehinderd wordt door de traditie van het heersende nationalisme van wie maar 'Aruba, o Aruba' roept en om die reden opgehemeld wordt. Zij begeeft zich niet op die gemakkelijke weg, kan dat ook niet, want dan zou ze haar persoonlijke dichterschap ernstig geweld aandoen.

Eind 2005 gaf Rosabelle Illes haar bundel Beyond Insanity cadeau aan Colegio Arubano.

Wat in haar poëzie opvalt is het bewuste en zelfverzekerde contact zoeken met de lezer. Het eerste gedicht van de bundel eindigt met: 'So here I go, I wont't allow to keep it / Highers, Angels, the God in us, 5th dimension / If you recognize it, connect and ask what I spared to mention / Yet if you feel you can't bear to stare and focus and rise / I beg you to put these writings aside / may be next time you'll be ready for the spiritual ride..." (p. 10).
Dit klinkt zelfverzekerd, maar daarnaast roept het dichterschap voortdurend vragen op als "If I want to write again / Will I have it in my head by then?" (p. 36)

Maar "on the highway of finding one's self" wordt het antwoord door de auteur zelf geformuleerd: "Maybe I should find out what I believe / Close my eyes and finally see / Discover my own reality..." (46) In het slotgedicht van de bundel wordt een groot aantal vragen opgeroepen. Op de eerste vraag "When you feel lost, with nowhere to turn" gevolgd door een groot aantal andere 'whens' klinken evenzovele antwoorden, met het slot: "There's this unsaid & unrevealed power in you (...) Beat floating questionnaire and search for the light / It's definitely higher, for you'll be all right // 'Beyond insanity'.
Mettes *Voiceless* bestaat uit de drie delen 'As a child', 'As a Teenager' en 'As a Young Woman'. In de eerste afdeling staan enkele 'gedichten' uit de tijd dat ze op de basisschool nog nauwelijks had leren lezen en schrijven. Die had ze beter kunnen weglaten.
Dan had ze wat meer ruimte gehad voor de tweede en derde afdeling waar sterkere gedichten in staan. Ook Mettes schrijft heel persoonlijke poëzie, vanuit haar eigen twijfels en emoties als liefde, eenzaamheid, verdriet, woede, angst en geloof. Ze beschrijft gedachten en emoties die bij het volwassen worden horen. Maar het is de poëzie van iemand die haar weg in de vorm nog moet vinden. Vooral het rijm zit haar daarbij dwars. De gedichten waarin ze die rijmdwang heeft afgelegd zijn de beste.
Daarin gaat ze zelfbewust haar eigen gang: "To some we're the future / To others we're just kids / To most we're trouble // To me we're just different / We're really ourselves / Not what anybody wants us to be? // We do / What we want to do / When we want to do it / Because we think, it's what we should do." (21) Mettes is evenals Illes op weg naar zelfontdekking. Ze zal die weg voor zichzelf nog verder persoonlijk moeten uitstippelen en ze zal het moeten aandurven traditionele dichtconventies die nu nog een rem voor haar zijn, achter zich te laten.
De Arubaanse jeugdliteratuur kent inmiddels al een aantal decennia een traditie van 'Coming of Age Novels', waarin het volwassen worden van kritische, zelfstandige jonge vrouwen centraal staat. Met deze twee jonge vrouwelijke auteurs heeft Aruba nu ook een 'Coming of Age Poetry'.